

ҮНДЭСНИЙ
АУДИТЫН
ГАЗАР

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

АУДИТЫН ТАЙЛАНГААС

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

Дүгнэлт: КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ТАЛААРХ ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ШИНЭТГЭЛ НЬ НИЙГМИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТААС ХОЦОРСОН, ТӨРИЙН ӨМЧИЙН БОДЛОГО ТОГТВОРГУЙ, ХЯНАЛТ СУЛ БАЙГААГААС ӨМЧИЙН ӨГӨӨЖ, ҮР АШИГ ХАНГАЛТГҮЙ БАЙНА

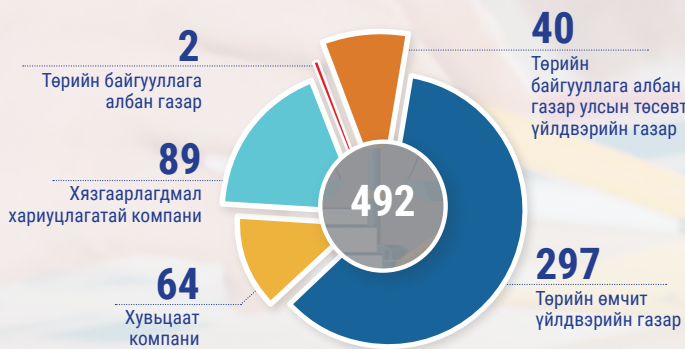
• ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Улсын хэмжээнд **492** Хуулийн этгээд

197 Төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой

295
Орон нутгийн өмчит, өмчийн оролцоотой

197

Эрчим хүч, зам тээвэр, уул уурхай, харилцаа холбоо, барилга, банк санхүү даатгал, боловсрол, эрүүл мэнд, соёл спорт, батлан хамгаалах, байгаль орчин, аялал жуулчлал, хүнс хөдөө аж ахуй, төр засгийн нийтлэг үйлчилгээ зэрэг нийт **13 салбарт** үйл ажиллагаа явуулж байна.

Улсын хэмжээнд нийт 492 хуулийн этгээд байдгаас аудитад төрийн өмчийн оролцоотой 167, орон нутгийн өмчит, өмчийн оролцоотой 295 хуулийн этгээдийг түүврийн аргаар сонгож судалгаанд хамруулав. Компанийн засаглал, үйл ажиллагааны үр ашиг, Засгийн газрын 2016-2020 он, 2020-2024 оны дунд хугацааны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрт тусгасан Засаглалын бодлогын, хөндлөнгийн болон зохицуулагч байгууллага, удирдлагын хяналтын үр нөлөөний хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийсэн.

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

■ Аудитын судалгаанд хамрагдсан хуулийн этгээдүүдийг ангилбал

Эдгээр хуулийн этгээдэд нийт

68722

ажиллагсад ажиллаж

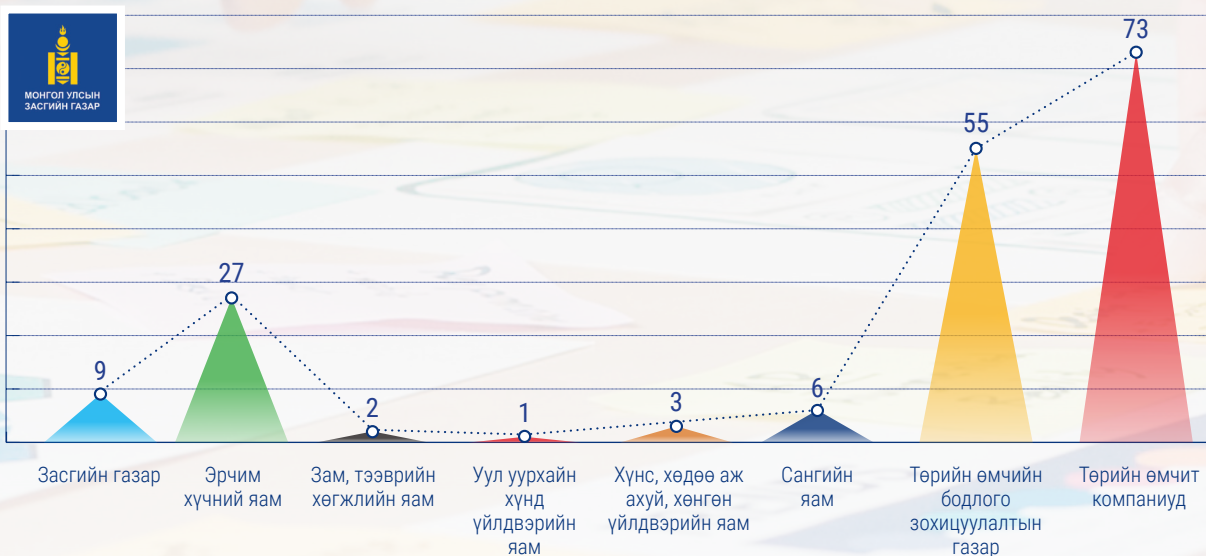
Удирдах албан тушаалтан

22121

хүнд **87.4**

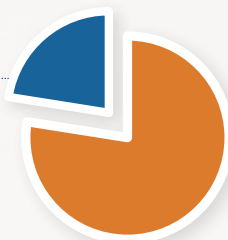
тэрбум төгрөгийн цалин, урамшуулал олгосон байна

■ Төрийн өмчит, төрийн өмчийн оролцоотой 107 хуулийн этгээдийн хувьцаа эзэмшлийн эрхийг хэрэгжүүлж байна

■ Төлөөлөн удирдах зөвлөлтэй нийт **70** хуулийн этгээдэд

137
Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанид

479
Хувьцаат компанид

төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд ажиллаж байна

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

462

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд

2019-2021 онд
бүрдүүлсэн орлого

30,362.8
тэрбум төгрөг

Үйл ажиллагаанд
зарцуулсан зардал

28,290.4
тэрбум төгрөг
зарцуулжээ

Улс, орон нутгийн төсөвт

750.8
тэрбум төгрөг

ногдол ашгийг
төвлөрүүлсэн байна

Дүгнэлт: КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫГ ХӨГЖҮҮЛЭХЭД ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ШИНЭТГЭЛНЬ НИЙГМИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫГ ХАНГААГҮЙ, ТӨРИЙН БОДЛОГО ТОГТВОРГҮЙ, ОЛОН УЛСЫН НИЙТЛЭГ ШААРДЛАГА, САЙН ЗАСАГЛАЛЫН ЗАРЧМЫГ БҮРЭН НЭВТРҮҮЛЭЭГҮЙ БАЙНА

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийг 1996 оны 5 дугаар сарын 27-ны өдөр баталсан бөгөөд анх баталснаас хойш тус хуульд 30 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан байна.

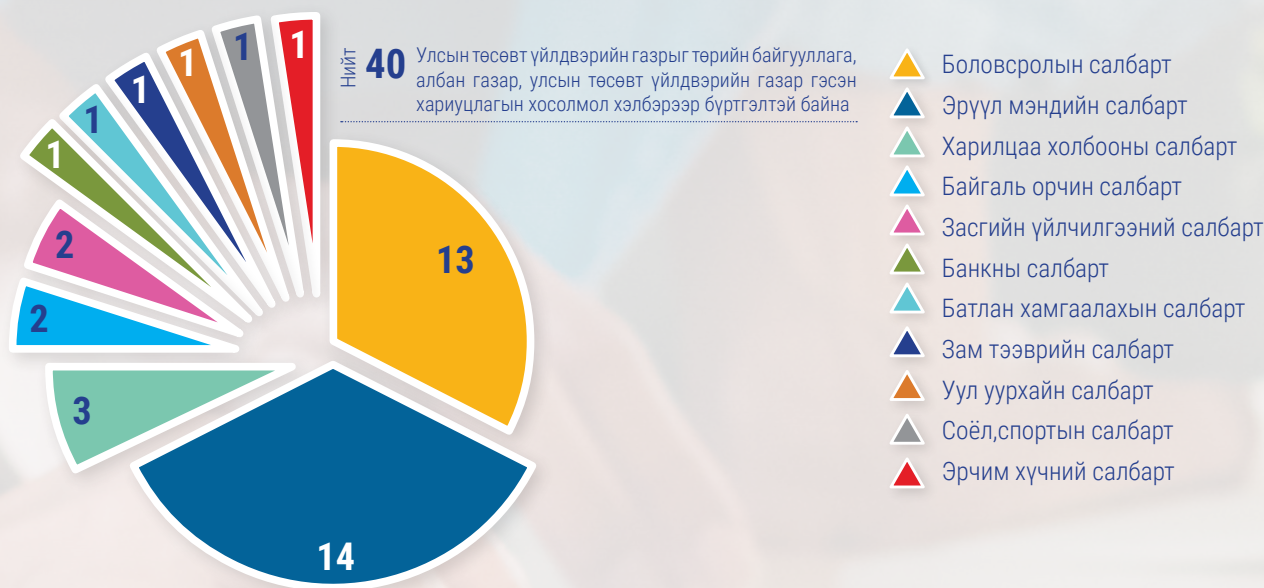
■ Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой зарим хуулийн этгээдийг холбогдох хуулиудад заагаагүй ангиллаар улсын бүртгэлд бүртгэсэн байна

Төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг Аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар (ААТҮГ), Улсын төсөвт үйлдвэрийн газар (УТҮГ), Хувьцаат компани (ХК), Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани (ХХК), Төрийн байгууллага, албан газар (ТБАГ), Төрийн байгууллага, албан газар, улсын төсөвт үйлдвэрийн газар (ТБАГУТҮГ) гэсэн 6 хариуцлагын хэлбэрээр бүртгэсэн.

Үүнээс 40 хуулийн этгээдийг Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль, Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд хариуцлагын хэлбэрийг хамт бүртгэх заалтгүй байхад ТБАГУТҮГ гэсэн хариуцлагын хосолмол хэлбэрээр буюу нэг хуулийн этгээд 2 төрлийн хариуцлагын хэлбэрээр үйл ажиллагаа явуулахаар бүртгэсэн ойлгомжгүй байдлыг үүсгэж байна. Тухайлбал:

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

■ Засгийн газраас зарим хуулийн этгээдийн хэлбэрийг олон дахин өөрчилсөн, зарим хуулийн этгээдийг татан буулгаж шилжүүлсэн хэдий ч тогтоолд өөрчлөлт оруулаагүй байна

Засгийн газар нь зарим хуулийн этгээдийн хэлбэрийг олон дахин өөрчилсөн нь хангалттай тооцоо, судалгаа хийгээгүй, урьдчилан бэлтгэл ажлыг хангаагүй, зарим хуулийн этгээдийг татан буулгаагүй, хуулийн этгээдийг шилжүүлээгүй, холбогдох тогтоолд өөрчлөлт оруулаагүй байна.

■ Төрийн өмчит хувьцаат, хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн дүрэмд өмчлөгчийн эрх, үүрэг, төрийн зохицуулалтын чиг үүргийн зааг ялгааг тусгаарлаагүйгээс тэдгээрийн эрх, үүргийн хэрэгжилтэд хариуцлага тооцох, хяналт тавих боломж бүрдээгүй байна

Аудитын түүвэрт хамруулсан ТӨХК, ТӨХХК-ийн хувьцаа эзэмшигч /Засгийн газар/-ийн болон ТӨҮГ-ын өмчлөгчийн эрх, үүрэг болон төрийн зохицуулалтын /ТӨБЗГ/ чиг үүргийн (салбарын бодлогыг хэрэгжүүлэх, зах зээлийг зохицуулах) харилцааг хуулийн этгээдийн дүрэмд тусгаагүй, төр өмчлөгчийн хувьд үүсэх эрх үүргээс тусгаарлаж, заагласан байх засаглалын зарчмын шаардлагыг хангаагүй байна.

■ Төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд хэрэгжүүлэх төрийн өмчийн бодлого төвлөрсөн бус, төрийн өмчийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх бодлого нэгдмэл бус байна.

Төрийн болон орон нутгийн өмчит, өмчийн тухай хууль (ТБОНӨТ) хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2.3-т "төрийн эзэмшлийн хувьцааг эзэмшигчийн эрхийг хэрэгжүүлэх этгээдийг Засгийн газар тогтоох" гэж заасан байхад төрийн өмчит ХК, ХХК-ийн төрийн мэдлийн хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийг Засгийн газар, Засгийн газраас томилсон хуулийн этгээд, зарим салбарын яамд, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газарт хуваан хэрэгжүүлсэн нь төрийн өмчийн бодлого төвлөрсөн бус, төрийн өмчийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх бодлого нэгдмэл бус байгааг илтгэж байна.

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

Төрийн өмчит ХК, ХХК-д төрийн мэдлийн хувь эзэмшлийг хэрэгжүүлэгч байгууллагын судалгаа, (тоогоор)

№	Хувьцаа эзэмшигчийн нэр	Хувьцаа эзэмшигчийн хувь, хуулийн этгээдийн тоо							ХК, ХХК-ийн тоо ¹
		100-90	79-70	66-60	54-50	49-40	39-30	25-5.3	
1	Засгийн газар	5		1	1 ²	1	1		7
2	ЭХЯ		25		1 ³		1		26
3	ЭТХЯ			1 ⁴		1			1
4	УУХҮЯ	1							1
5	ХХААХҮЯ	3							3
6	Сангийн яам	6							6
7	ТӨБЗГ	23			1 ⁵		26	2	24
8	Эрдэнэс Монгол ХХК	7	1	2	2 ⁶	1	1		12
9	Эрдэнэс таван толгой			2 ⁷	1 ⁸		1		3
10	Эрдэнэт үйлдвэр				1 ⁹		1	1	1
11	Улаанбаатар төмөр зам	1							1
12	Баруун бүсийн эрчим хүчний систем	3							3
13	Алтай-Улиастайн эрчим хүчний систем	3							3
14	Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр	1							1
15	Төрийн орон сууцны корпорац	1							1
16	Шивээ овоо ХК	1							1
17	Монголын төмөр зам ХК				1 ¹⁰		2		1
18	Багануур ХК	2				1			2
19	Мон-Атом ХХК		1	1					2
20	Бусад		2 ¹¹	4	2 ¹²	2	2	3	8
Хувьцаат компани, Хязгаарлагдмал хариуцлагатай (үндсэн-69, охин, хараат-27, охин компанийн охин-11) компанийн нийт дүн									107

Эх сурвалж:ҮАГ-ын судалгаа

¹Хувь эзэмшлийн эрхийг 50 ба түүнээс дээш хувиар хэрэгжүүлж буй хувьцаа эзэмшигчдийн тоонд тухайн хуулийн этгээдийг оруулж тооцов

²Улаанбаатар төмөр зам /Монгол-Оросын ХНН/

³Тавантолгой дулааны цахилгаан станц

⁴Хөшгийн хөндийн нисэх онгоцны буудал ХХК 66 хувь

⁵Авто импекс ХК 51 хувь

⁶Эрдэнэс Шивээ Энержи ХХК50 хувь, Эрдэнэс Стийл ХХК хувь

⁷Тавантолгой төмөр зам ХХК 66 хувь, Зүүнбаян төмөр зам 66 хувь

⁸Таван толгой түлш ХХК

⁹Эрдэнэт-Ойл ХХК 50 хувь

¹⁰Монголиан порт групп 51 хувь

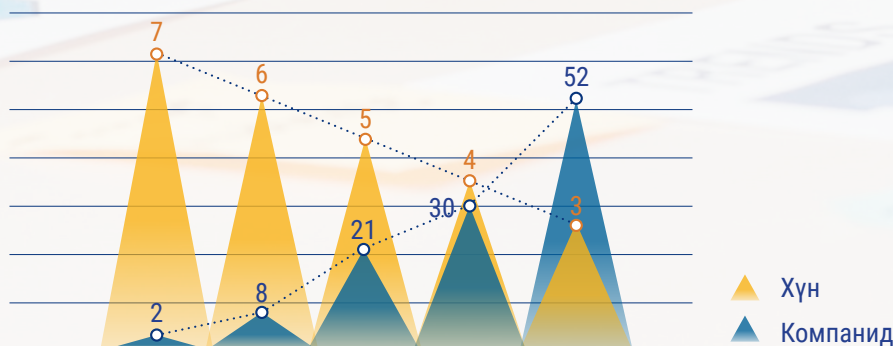
¹¹Эрдмин ХХК 75 хувь, Шимтехноложид ХХК 70 хувь

¹²Нью улаанбаатар интернэйшнл эйрпорт 51 хувь, Монцахим ХХК

Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн хараат гишүүнийг албан тушаалын томилгоогоор томилж байгаагаас гишүүд олон дахин өөрчлөгдөж байна

2019-2021 онд

7 салбарын 70 компанийн ТУЗ-ийн хараат гишүүнээр

Энэ нь “Төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд төрийн төлөөллийг хэрэгжүүлэх журам”-ын 3.8-т “...төрийн төлөөллийн хэрэгжүүлэхээр томилогдсон төрийн захиргааны албан хаагч 2-оос илүү төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлд орж ажиллахыг хориглоно.” гэсэн заалтыг зөрчиж байна.

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

Дүгнэлт: **ТӨРИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ 136 ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН 48.5 ХУВЬ БУЮУ 66 ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД 681.1 ТЭРБУМ ТӨГРӨГИЙН АЛДАГДАЛТАЙ АЖИЛЛАСАН БАЙНА**

Төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой 147 хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны орлогын төлөвлөгөө 4.6-52.6 хувиар буюу орлого 307.8 тэрбум төгрөгөөр буурсан байна. Үүнд:

■ Хуулийн этгээдийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, (сая төгрөгөөр)

№	Салбар	Хуулийн этгээдийн тоо	2019 он		2020 он		2021 он	
			Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
1	Батлан хамгаалах	12	14,416.4	20,534.9	30,392.0	21,407.3	32,526.6	27,783.9
2	Байгаль орчин	7	1,812.0	2,776.3	4,488.1	3,586.4	6,655.9	3,157.7
3	Банк санхүү	6	741,917.7	739,024.2	822,493.5	682,621.0	710,018.6	668,466.4
4	Барилга	3	40,445.3	44,616.8	24,368.8	20,960.7	23,214.4	19,002.0
5	Боловсрол	16	176,413.2	226,119.9	162,863.9	205,417.5	174,686.3	271,579.7
6	Зам тээвэр	29	1,169,939.1	1,532,032.9	1,337,767.2	915,641.6	780,043.2	928,009.5
7	Засгийн үйлчилгээ	7	26,359.5	23,017.1	29,728.0	26,077.7	29,468.4	26,913.9
8	Соёл спорт	4	1,937.1	2,566.4	1,188.4	720.8	1,590.6	755.8
9	Уул уурхай	21	4,547,243.9	5,538,038.4	3,746,154.6	4,818,976.3	5,608,940.6	5,358,641.5
10	Харилцаа холбоо	6	87,055.0	94,801.0	95,562.1	95,357.5	99,780.2	99,972.4
11	Эрүүл мэнд	2	1,065.0	1,019.9	1,397.3	1,255.2	677.2	577.8
12	Эрчим хүч	29	1,841,160.4	1,909,366.1	2,183,014.1	2,129,621.9	2,182,303.1	2,222,301.2
13	Хөдөө аж ахуй	5	8,852.8	10,896.1	11,952.7	6,488.0	11,678.2	13,023.0
Нийт дүн		147	8,658,617.4	10,144,810.2	8,451,370.6	8,928,131.8	9,661,583.2	9,640,184.7

Эх сурвалж: Аудитын багийн судалгаа, тооцоолол

Төрийн өмчит болон өмчийн оролцоотой зарим хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны үнэ тарифт Төрөөс үнийн зохицуулалтын бодлого барьж байгаагаас алдагдалтай ажиллах нөхцөл болж байна.

■ 2021 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн дүн

Улсын Их хурлын 2021 оны 88 дугаар тогтоолд заасан ...төрийн эзэмшилд хамаарах эздийн өмчийн 1 хувьтай тэнцэх дүнгийн... хэмжээгээр ногдол ашгийг тооцвол ашиггүй ажилласан хуулийн этгээдийн эздийн өмчөөс Улсын төсөвт 21.6 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлэх магадлалтай байна.

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

■ АУДИТЫН ТҮҮВЭРТ ХАМРУУЛСАН ЗАРИМ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД НЬ 2019-2021 ОНУУДАД ИХ ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭЛЦЭЛ ХИЙГЭЭГҮЙ БАЙНА

2019-2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудит хийж баталгаажсан санхүүгийн тайлангийн активын 25 хувьд оногдох дүн бүхий их хэмжээний хэлцэл хийгээгүй,

2019-2021 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл, 2019-2021 оны жилийн эцсийн Монгол банкны ам.долларын хаалтын ханш зэргийг харьцуулан 10 сая ам.доллароос дээш үнийн дүнгээс давсан хөрөнгө оруулалтын зардал гаргаагүй байна.

■ ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ЗАРИМ ГИШҮҮНД ХОЛБОГДОХ ХУУЛИЙГ ЗӨРЧИН ШАН ХАРАМЖ, УРАМШУУЛАЛ, ЦАЛИН ХӨЛСИЙГ ОЛГОЖЭЭ

Төрийн өмчит, төрийн өмчийн оролцоотой **107** хуулийн этгээдийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдэд 2019-2021 оны байдлаар Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.12¹ дах заалтыг зөрчин **316.8 сая** төгрөгийн урамшуулал, Засгийн газрын 2016 оны 80 дугаар тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд төрийн өмчийн төлөөллийг хэрэгжүүлэх журам"-ын 3.7 дах заалтыг зөрчиж **29.8 сая** төгрөгийн цалин хөлсийг тус тус олгосон байна.

■ ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН УРАМШУУЛАЛ ЦАЛИНГ БАЙГУУЛЛАГЫН АШИГТ АЖИЛЛАГААТАЙ УЯЛДУУЛАН ОЛГООГҮЙ БАЙНА

Аудитын судалгаанд хамрагдсан 13 салбарын төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой **170** хуулийн этгээдэд 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар нийт **68722** ажиллагсад, үүнээс удирдах албан тушаалд **2212** хүн ажилласан бөгөөд хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны чиглэл, салбарын онцлогоос хамаарч гүйцэтгэх удирдлагад олгож буй цалингийн хэмжээ харилцан адилгүй буюу нэг удирдах албан тушаалтанд дунджаар **3.1** сая төгрөгийн цалин олгосон байна. Тухайлбал:

Төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой зарим хуулийн этгээд нь үйл ажиллагааны ашигт ажиллагаанд нийцүүлэн цалин, урамшуулал олгодоггүй, аудитын түүвэрт хамруулсан 9 хуулийн этгээд 2019-2021 оны хугацаанд алдагдалтай ажилласан байхад гүйцэтгэх удирдлагад 971.9 сая төгрөгийн үр дүнгийн урамшуулал олгосон нь цаашид тухайн хуулийн этгээдийн тогтвортой, хэвийн үйл ажиллагаанд сөрөг нөлөөг үзүүлэх эрсдэлтэй байна.

■ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД ТУСГАГДААГҮЙ 231 АРГА ХЭМЖЭЭНД 319.3 ТЭРБУМ ТӨГРӨГИЙГ ЗАРЦУУЛСАН БАЙНА

Аудитын судалгаанд хамрагдсан 117 хуулийн этгээдийн хөрөнгө оруулалтын ажлын төлөвлөгөө, гүйцэтгэлийн нэгтгэл, (тоо/тэрбум төгрөгөөр)

№	Хамрагдах хугацаа	117 хуулийн этгээдийн хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээ			
		төлөвлөсөн		тайлагнасан	
		тоо	тэрбум төгрөг	тоо	тэрбум төгрөг
1	2019 он	732	2,398.3	697	1,572.2
2	2020 он	757	3,079.8	708	2,147.7
3	2021 он	781	5,424.6	703	1,823.4
Нийт дүн		2270	10,902.7	2108	5,543.3

Эх сурвалж: УАГ Хөрөнгө оруулалтын судалгаа

¹Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнээр томилогдсон төрийн албан хаагч эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон цалин хөлснөөс бусад төрлийн шан харамж, урамшуулал авахыг хориглоно.

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

Дүгнэлт: **ТӨРИЙН ӨМЧИТ ЗАРИМ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД ХИЙСЭН ХЯНАЛТЫН ҮР ДҮН, ҮР НӨЛӨӨГ ТООЦДОГГУЙ, ХЯНАЛТЫН ТАЙЛАНГ ХЭЛЭЛЦЭЖ БАТЛААГУЙГЭЭС ШАЛГАЛТЫН АЧ ХОЛБОГДОЛ, ҮР НӨЛӨӨГ БУУРУУЛСАН БАЙНА.**

■ ТӨРИЙН ӨМЧИТ ЗАРИМ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД ХИЙСЭН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН ТАЙЛАНГ ХЭЛЭЛЦЭЖ БАТЛААГУЙГЭЭС ХЯНАЛТ АЧ ХОЛБОГДОЛГУЙ, ҮР НӨЛӨӨГҮЙ БОЛСОН БАЙНА

2019-2021 онд зарим төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд төлөвлөгөөт, төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалтыг хийж, хяналт шалгалтын дүн, тайланг гаргасан боловч яамны Дотоод аудитын хороо зарим хяналт шалгалтын тайланг хэлэлцэж батлаагүйгээс ач холбогдлыг бууруулах, алдаа, зөрчлийг цаг алдалгүй таслан зогсоох боломжгүй болж, хяналтын үр нөлөө гараагүй байна.

Засгийн газрын агентлаг, бусад хуулийн этгээдийн ТУЗ-ийн судалгаа

133 хуулийн
этгээдээс

2019-2021 онд

39 хуулийн
этгээд

1626-2172
зөвлөмжийг өгсөн

22 хуулийн
этгээд

ямар үр нөлөө бий
болсныг тооцоогүй

■ ЗАРИМ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ТУЗ-ИЙН ДЭРГЭДЭХ АУДИТЫН ХОРООНЫ ХЯНАЛТ ХАНГАЛТГҮЙ, ХУУЛЬД ЗААСАН ЧИГ ҮҮРГИЙГ БҮРЭН ХЭРЭГЖҮҮЛДЭГГҮЙ БАЙНА

Төрийн болон орон нутгийн өмчит, өмчийн оролцоотой нийт **316** хуулийн этгээд нь албан ёсны цахим хуудасгүйгээс нээлттэй мэдээллийг цахим хэлбэрээр байршуулж нийтлэх нөхцөл бүрдээгүй, компанийн засаглал олон нийтэд ил тод, нээлттэй биш байна.

Дүгнэлт: **ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ТӨРИЙН БОДЛОГО БАЙХГҮЙГЭЭС ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ҮР АШИГГҮЙ БАЙНА**

■ Улсын хэмжээнд орон нутгийн өмчит болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн 2019-2021 оны үйл ажиллагааны үр дүн

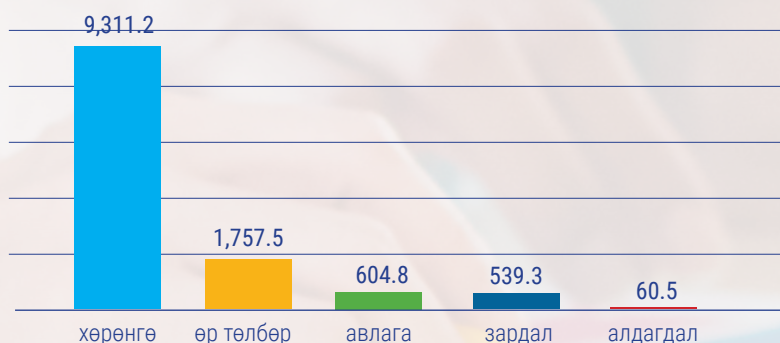

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

■ АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН ЭРХ БҮХИЙ БАЙГУУЛЛАГЫН АЖЛЫН УЯЛДАА ХОЛБОО СУЛ, ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН БҮРДЭЭГҮЙГЭЭС ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЗОХИСТОЙ ТҮВШИНД ХЭРЭГЖИХГҮЙ БАЙНА

■ ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ХУВЬ ЭЗЭМШЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨРИЙН ЭРХ БҮХИЙ БАЙГУУЛЛАГА, ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН БОДЛОГО, ШИЙДВЭР ҮР НӨЛӨӨ БАГАТАЙ, ХЭРЭГЖИЛТ ХАНГАЛТГҮЙ БАЙНА

● Орон нутгийн өмчит болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдүүд 2019-2021 оны үйл ажиллагааны үр дүн /тэрбум төгрөг/

■ УДИРДЛАГЫН БОЛОН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫГ ҮНДЭСЛЭЛТЭЙ ТӨЛӨВЛӨӨГҮЙ, АРВИЛАН ХЭМНЭЛТТЭЙ ЗАРЦУУЛАХГҮЙ БАЙНА

Зарим орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд 2019-2021 онд удирдлагын болон үйл ажиллагааны зардлыг оновчтой төлөвлөөгүй, баталсан төлөвлөгөөг хэтрүүлэн арвилан хэмнэлтгүй зарцуулсан зардлын өсөлтөд дараах хүчин зүйлүүд нөлөөлж байна.

Интернэтийн орчинд ажиллах ABIS борлуулалтын программыг нэвтрүүлсэнтэй холбогдуулан интернэтийн хурдын нэмэгдүүлэх шаардлагатай байгаа тул харилцаа холбооны зардал өссөн

Банктай байгуулсан гэрээний дагуу төлбөр хураах үйлчилгээний хөлс 1 өрхөд ногдох хэмжээ нэмэгдсэн, пос машинаар хураах орлогын дүн өссөн тул банкны үйлчилгээний зардал өссөн

Усны үнэ тарифт өөрчлөлт орсон

Ажиллагсдын цалингийн зардал өссөн

Эрчим хүчний зохицуулах хороо цахилгааны тарифыг 2019 оны 3 сараас эхлэн нэмсэн

Үндсэн хөрөнгийн элэгдлийн зардал нэмэгдсэн байна

Шатахуун, шатах тослох материалын зардал нэмэгдсэн

Орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтны 2021 оны цалингийн сангийн өсөлтөд судалгаа

Удирдах албан тушаалтны
цалин өмнөх оноос

10.8 тэрбум
төгрөг

12.6%

Гүйцэтгэх албан тушаалт
цалин өмнөх оноос

258.9 тэрбум
төгрөг

4.3% тус тус өссөн байна

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

■ ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДЭРГЭДЭХ АУДИТЫН ХОРООНООС ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ТАВИХ ХЯНАЛТ ХАНГАЛТГҮЙ БАЙНА

Нийт 16 аймгийн орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд Дотоод хяналтын нэгжийг байгуулан журам, төлөвлөгөөг баталсан боловч ТУЗ-ийн дэргэдэх Дотоод аудитын хороо хуульд заасан чиг үүргээ бүрэн хэрэгжүүлээгүй, үйл ажиллагаа жигдрээгүй, Аудитын хороо ажлын үр дүнг тооцсон эсэх нь тодорхойгүй байна.

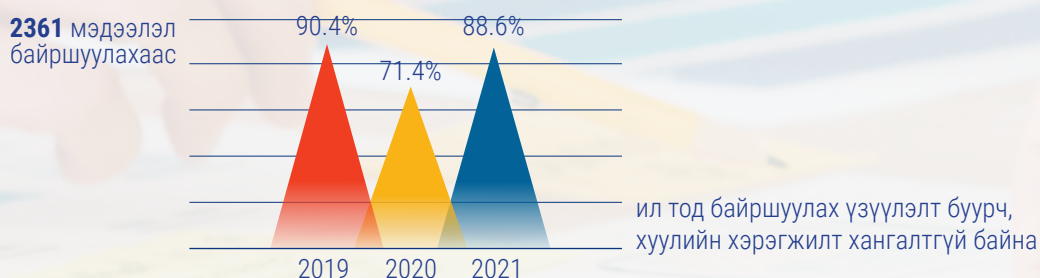
Нийт 8 аймгийн орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд ТУЗ-ийн дэргэдэх Дотоод аудитын нэгжийг байгуулаагүй байна.

Нийслэлийн орон сууцны корпорац ХК, Улаанбаатар хотын хөгжлийн корпорац ХК, Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэн ОНӨТҮГ, Зорчигч тээврийн нэгтгэл, Улаанбаатар зам засвар, арчлалтын газар, Хот тохижилтын газар, Орон сууц нийтийн аж ахуйн удирдах газар зэрэг хуулийн этгээдийн ТУЗ-ийн хяналтыг хэрэгжүүлээгүй байна.

ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ ЗАРИМ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД МЭДЭЭЛЛИЙН ИЛ ТОД, НЭЭЛТТЭЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАН АЖИЛЛАХГҮЙ БАЙНА

Орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн үндсэн үйл ажиллагаа, хүний нөөц, төсөв, санхүү, төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагааны ил тод байдал хангалтгүй байна.

Шилэн дансны нэгдсэн системд байршуулахаар төлөвлөсөн

■ АУДИТЫН ҮР ДҮН

Төрийн болон орон нутгийн өмчит, өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд
7,651.0 тэрбум төгрөгийн **562** алдаа, зөрчлийг илрүүлж

Арвилан хэмнэлт, үр ашигтай, үр нөлөөтэй байдлыг дээшлүүлэх талаар
1,738.0 тэрбум төгрөгийн **241** зөвлөмж

АНТАГ нь орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж байгаа төрийн болон орон нутгийн өмчит
42 хуулийн этгээдэд **0.3** тэрбум төгрөгийн төлбөрийн акт

176 хуулийн этгээдэд
46.4 тэрбум төгрөг Албан шаардлага

"Компанийн засаглалын талаарх хууль, эрх зүйн шинэтгэл нь нийгмийн зохицуулалтаас хоцорсон, төрийн өмчийн бодлого тогтворгүй, хяналт сул байгаагаас өмчийн өгөөж, үр ашиг хангалтгүй байна" гэсэн ерөнхий дүгнэлтийг өгч, Монгол Улсын Ерөнхий сайдад 6, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газарт 1, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газарт 3, Төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд 3 зөвлөмжийг тус тус өглөө.

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

ДҮГНЭЛТ

Аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг гаргаж байна. Үүнд:

1. Төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой компанийн засаглалыг үнэлэх тусгайлсан аргачлалгүй, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуульд төрийн өмчит компанийн ангилалгүй, компанийн засаглалыг хөгжүүлэхэд хууль, эрх зүйн шинэтгэл нь нийгмийн зохицуулалт, хэрэгцээг хангаагүйгээс уг хууль нь зорилтоо хангах зохицуулалт болж чадахгүй болсон байна.

2. Төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага /OECD/-аас гаргасан "Компанийн засаглалын үр ашиг бүхий тогтолцооны үндсийг бүрдүүлэх, Хувьцаа эзэмшигчдийн эрх, бүх хувьцаа эзэмшигчид адил, тэгш хандах ба өмчлөлийн үндсэн чиг үүрэг, Мэргэжлийн хөрөнгө оруулагч, үнэт цаасны зах зээл болон бусад зуучлагч, Компанийн засаглалд оролцогч талын хүлээх үүрэг, Мэдээллийн нээлттэй, ил тод байдлын, Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн үүрэг хариуцлага" гэсэн үндсэн 6 зарчмыг бүрэн нэвтрүүлээгүй, компанийн засаглалын кодексийн хэрэгжилт хангалтгүйгээс олон улсын нийтлэг шаардлагад нийцсэн сайн засаглалыг хөгжүүлж чадахгүй байна.

3. Төрийн өмчит, өмчийн оролцоотой 107 хуулийн этгээдийн 62 нь төвлөрсөн бус өмчийн загвартай, төрийн өмчийн болон засаглалыг хөгжүүлэх бодлого нэгдмэл бус, хуулийн этгээдийн дүрэмд өмчлөгчийн эрх, үүрэг, төрийн зохицуулалтын чиг үүргийн зааг ялгааг тусгаарлаагүйгээс тэдгээрийн эрх, үүргийн хэрэгжилтэд хариуцлага тооцох, хяналт тавих боломж бүрдээгүй, төрийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх явцад ашиг сонирхол давхцах үр дагаврыг үүсгэж болзошгүй байна.

4. Засгийн газраас салбарын яам, хэрэгжүүлэгч агентлагт хуулийн этгээдийн дүрмийг батлах үүргийг хууль зөрчин шилжүүлсэн, зарим хуулийн этгээдийн хэлбэрийг олон дахин өөрчилж, хуулийн этгээдийг татан буулгаж шилжүүлсэн ч холбогдох тогтоолд өөрчлөлт оруулаагүй зэрэг хуулийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулаагүйгээс хариуцлагын чадамжийг сулруулсан байна.

5. Улсын бүртгэлд Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль, Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд заагаагүй хариуцлагын хэлбэрээр, Засгийн газрын тогтоолд тусгаагүй хуулийн этгээдийг тус тус бүртгэсэн, татан буугдсан хуулийн этгээдийн мэдээллийг өөрчлөөгүй зэрэг эрх бүхий этгээд хууль зөрчиж шийдвэр гаргасан нь хариуцлагын механизм үйлчлэхгүй байх эрсдэлийг дагуулж байна.

6. Төлөөлөн удирдах зөвлөл Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагаас /OECD/-аас гаргасан "Компанийн засаглалын үр ашиг бүхий тогтолцооны үндсийг бүрдүүлэх, Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн үүрэг хариуцлага" зарчмуудыг баримталж ажиллаагүйгээс тухайн хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл, стратегийг тодорхойлох, компанид үнэ цэнэ, үр ашиг, бүтээмж нэмэгдүүлэх бодлогын асуудлыг хэлэлцдэггүйгээс хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаа тогтвортой, үр ашигтай байх боломжийг алдагдуулж байна.

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ, ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР АШИГ

7. Эрх бүхий зарим байгууллагууд төрийн хувь эзэмшлийн талаарх чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ хуульд нийцүүлж шийдвэр гаргаагүй, төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлагын дотоод хяналтын үр дүн хангалтгүй, хяналтын үйл явцад эрсдэлийн үнэлгээг хийдэггүйгээс хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны эрсдэлийг бүрэн удирдах боломжгүй байна.

8. Ихэнх хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх удирдлага засаглалын үр ашиг бүхий тогтолцооны үндсийг бүрдүүлээгүйгээс тухайн жилийн эдийн засгийн зорилтот түвшний төсвийг дунд хугацааны төлөвлөгөө, санхүүгийн үр ашгийн шинжилгээний үр дүнд үндэслэн бодитой төлөвлөдөггүй, санхүүгийн үйл ажиллагааны зохистой харьцаа хангагдаагүй, ашигт ажиллагаатай уялдуулан гүйцэтгэх удирдлагад урамшуулал цалинг тооцож олгоогүй зэрэг нь санхүүгийн үр нөлөө, эрсдэлийг удирдах боломжгүй байна.

9. Сангийн яам, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар нь хийсэн хяналт шалгалтын ажлын үр дүнг нэгтгэн дүгнээгүй, үр нөлөөг тооцдоггүй, зарим шалгалтын тайланг хэлэлцэж батлаагүйгээс хяналт ач холбогдолгүй болж зөрчил давтан гарах эрсдэлийг бий болгож байна.

10. "Компанийн засаглалын кодекс", Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа хөгжлийн байгууллагаас /OECD/-аас гаргасан "Компанийн засаглалд оролцогч талын хүлээх үүрэг, Мэдээллийн нээлттэй ил тод байдал" зарчмыг баримтлаагүйгээс хуулийн этгээд нь оролцогч талтай харилцах бодлогыг тодорхойлоогүй, оролцогч талын эрхийг хүлээн зөвшөөрч олон нийтэд нээлттэй тайлагнах тогтолцоог бүрдүүлээгүй, албан ёсны цахим хуудасгүйгээс мэдээлэл нь олон нийтэд ил тод, нээлттэй бус байна.

11. Ихэнх хуулийн этгээд нь Компанийн тухай хууль, засаглалын кодексийн дагуу сонирхлын зөрчилтэй болон их хэмжээний хэлцлийн мэдээллийг үйл ажиллагааны тайланд тусган хувьцаа эзэмшигчид, нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн жагсаалтыг олон нийтэд тус тус мэдээлэх үүргээ хэрэгжүүлээгүй нь авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх нөхцөлийг бүрдүүлээгүй байна.

12. Олон улсын хэмжээнд ялангуяа Азийн хөгжиж буй орнуудад төрийн өмчит хуулийн этгээдэд шинэчлэл хийх, компанийн үйл ажиллагааг сайжруулахад зөвхөн өмч хувьчлал хийхээс гадна хуулийн этгээдийн засаглалыг сайжруулах, бүтцийн өөрчлөлт хийх, үр ашиг, санхүүгийн сахилга бат, үйл ажиллагааны тогтвортой ил тод байдлыг хангах, олон нийтийн хяналтад оруулах, зах зээл дэх төрийн оролцоог бууруулах зэрэг олон аргыг хэрэглэж байгааг анхаарах хэрэгтэй байна.